

Almanac de Interlingua

Numero 57 – Octobre 2014

Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

Citates perditas



Le synagoga Eliyahu Hanavi, al sinistra, es le plus importante de Alexandria, ubi un communitate judee floresceva – le photo al dextra retrata un cerimonia de Bat Mitzvah in iste citate. Post le Guerra Arabe-Israeli in 1948, le egyptios passava a confunder le judeos local con sionistas. Le majoritate escappava a Israel, Francia, Brasil e altere paisas durante le 1950s e 1960s. On estima que 50 mille judeos habitava lá antea. Hodie, le judeos alexandrian conta minus que 50 individuos.

In un recente viage a Alexandria, io incontrava un autor grec de origine alexandrian in un pictoresc pastisseria presso al mar. Durante nostre conversation, il deveniva clar que, differente del majoritate del grecos e altere minoritates que constitueva iste citate olim panmediterranee, ille prefereva remaner in Alexandria. Ma su presentia non implica que ille es la; vermente, iste homine habita un capsula temporal labyrinthic de memorias que le insula ab le superpopulation, feditate, pollution e demolition de edificios historic in le moderne Alexandria.

Su patre sinistrista dedicava le vita a luctar per le independentia de Egypto. Ille escappava del britannicos refugiente se in Moscovia. On le transfereva a Tashkent, ubi ille moriva sin jammais plus revider su amate Alexandria. Le filio conservava le ligamines con le citate paterne, dedicante se al litteratura in districtos cuje passato le inspirava. Ma su generation de sexagenarios armenian, grec, italian e judee – amicos de infantia, partenarios de negotios, personas car – suffreva con le revolution socialista de Gamal Abdel Nasser e con le movimientos nationalista que subsequeva al luctas de su patre. Per tote parte in celle region, le cosmopolitismo levantini esseva opresse per le politicas de turchification per Kemal Atatürk, le nationalismo baathista e le consequentias del creation de Israel. Citates como Smyrna, Beirut, Thessalonica e Istanbul se retraheva, e hodie il ja non existe un sol servicio de barcas connectante los.

Inter le 1800s e le 1950s, le citates portuari del Levante esseva icones del commercio e del occidentalisation in stylo francese, versiones novemcentista de Dubai o Doha, ma con un importante accrescimento: un strato cosmopolita formate per le vivide

mixtura de minoritates ethnic e religiose in coexistentia sub soberania ottoman. Le commercio maritime los univa e los faceva poco dependente del terras interior.

Con le collapso del imperio, lor trajectories historic divergeva. Iste citates esseva reivindicade per le emergente statos grec, turc, egyptie e libanese, durante que Istanbul affundava sub le regime republican. Le aristocratic Alexandria esseva rebassate per un socialismo negligente. Smyrna esseva combuste in 1922 per un victoriosa armea turc post que un malsucesse armea grec intendeva capturar le expansion historic de Byzantio. Le destino de Beirut esseva le peyor, devastate in un classic guerra per procuration.

De porto balkanic e plus grande citate judee in Europa, Thessalonica passava a secunde citate de Grecia. Successive degradationes intentional eveniva pro dismantellar le hereditates ottoman e judee post le reconquista grec in 1912 – le grecos esseva tunc un minoritate de 40 mille personas in un population total de 160 mille. Plus tarde, accresceva lor marcas le occupation nazista e le proprie urbanisation de Grecia, characterisate per le cementification.

Vacuos de poter causa collapsos multo plus seriose que le demolition del residentias burgese del 19^e centennio. Il es tamben le hereditates historic ottoman, mamluk, byzantin e hellenistic que se perde. Le fin del cosmopolitismo dava loco a regiones homogeneisate que facilitava le expulsion de minoritates, cultivante le sinominate “puessa” turc, grec o arabic. In loco de communitates portuari multicultural, le narrativas official reporta le chauvinismo religiose e nationalista, manipulate de maniera a crear un front contra un inimico commun. Ma le xenophobia non succedeva combatter le colonialismo e tamben non produceva harmonia social. Le banimento de grande portiones del communitates christian e judee del Mediterraneo generava un relevamento temporari perque lor benes e capitales esseva redistribute, ma isto resultava in nulle benesser economic e social durable. Le autocomplacencia faceva stagnar le mundo arabe, al remover de iste societates lor plus competitive elementos mercantil e reimplaciar los per un pacto social facile in que le governante subsidia alimentos e combustibiles pro su populo in cambio de vassallage e absentia de dissentimento.



Photographia panoramic de Istanbul. In 1923 le nationalistas extingueva le Imperio Ottoman e fundava le Republica de Turchia. Le capital se transfereva a Ankara in le mesme anno, e Constantinopole passava a denominar se İstanbul.

Le pais es emerse del cineres ottoman approfunda lor dysfunctiones educational, economic e social sub mano de homines forte sortite de lor sol institution solide: le armea. Tote le pais es fundate sur le collapso del imperios ottoman, britannic e francese investiva in le formation patriotic del mentes de lor citatanos, con intention de disperger generationes de memorias coexistential accumulate. Le education nationalista que nos totes recipeva in schola nos defini in accordo con conceptos ethnic e religiose stricte, in loco de considerar nos componentes del ric textura de un harmoniose tapete historic e regional. Ben que iste vision non es tanto disruptive pro le interior del nove pais es, illo marca le morte de lor citates portuari.

Alexandria, Beirut, Istanbul, Thessalonica e Smyrna esseva citates-stato locomotive que produceva le portion major del PNB del statos que nos annexava. In iste *melting pots*, le vita se organisava per regulas mercantil rigide e agile. Illos esseva locos de grande inequalitate social, ubi europeos, ottomanos e levantinos profitava un tractamento preferential in ration de un legislation elaborate in le crepusculo del Imperio Ottoman. Il habeva tamen un classe de travaliatores grec qui gere lor mercatos, un classe medie de collo blanc qui laborava in officios administrative (como le agentes naval), un classe de magnatas del tabaco qui faceva generose donationes a scholas e ecclesias in favor de lor compatriotas minus fortunate. E il existeva mobilitate social: un greco o italiano poteva esser tanto ric como le pasha, o tanto povre como le fellah, e illes totes sovente habitava le mesme districto.



Al dextra, un portrait de 1865 del Placia Konak, in Smyrna. Hodie, iste citate es referite plus sovente per su nomine turc Izmir. Al sinistra, un photo de Beirut del 19^e centennio – al fundo se vide le Monte Sannin coperte per nive.

Le habitantes supervivente del classe operari, formate per egyptios copte e musulman, rememora con affection lor infantia in districtos mixte de Alexandria insimul con armenios, grecos, judeos, malteses e un incommun aristocratia de russos blanc in exilio. Turcos plus ancian memora ancora le phrases grec que illes apprendeva de lor partenarios in joco de rum, in villages de piscatores per le Bosphoro o in quartieros interior con un forte sapor de minoritates. Le judeos de Thessalonica sape ancora le sententias in bulgaro e turco que lor vicinos usava sovente.

In tote iste citates, le placas del magazines se scribeva in francese, greco e arabe, e tote le gente poteva comunicar se al minus in iste linguas, si non anque in turco, italiano, ladino e angese. Il esseva un era de coesistenza tanto interconnece que le cosmopolitismo ja non pertineva solo al ricos instructe. Ma un centennio de nationalismo lo occideva, durante que le propagation del technologia contribuava a un nivellate globalisation. Hodie, le memoria del defuncte Mediterraneo oriental se preserva in le collabente faciadas e in le balcones in forma de ostrea del eclectic blocos de appartamenti in Alexandria, del villas neoclassic in Thessalonica e le *serays* in Beirut. Certe vices, mesmo iste fragmentos de memoria se ha remote, como durante le protestos del parco Gezi, in que on se opponeva al construction de un mall popular al stylo del mercatos de barracas ottoman e un hotel, abdicante un area touristic e neoliberal in un placia ja cognite per su stylo de vita bohemian, ecclesias, synagogas e mercatores genuese, ladinojudee, armenian e grec.

Adaptate e resumite de *The cities we lost*, per le photojournalista Iason Athanasiadis, basate in Istanbul (Turchia), Cairo (Egypto) e Tripoli (Libya). Le texto original se publicava le 13 martio 2014 in <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/03/cities-lost-20143125644720862.html>.

Le arte de leger

Le prime medietate del labor de scriptor es leger. Nulle persona scribe sin leger. Le lectura es un vestibulo que tote scriptor debe cruciar. Totevia, a tote instante on audi scriptores declarar que illes ha nulle tempore pro leger, o que illes a pena lege libros de receptas, guidas de viage e columnas social.

Leger variatemente. Scriber litteratura demanda leger litteratura in grande quantitate e varietate. Novellas, contos, chronicas, poemas: si tu lege tote iste generos con frequentia e con placer, es plus alte tu chances de scriber ben in cata un de illos.

Multe personas scribe historias excellentes, ma ha difficultate con le sententias. Les manca rhythmico, visualisation, sonoritate. Si iste contista soleva leger poesia, ille assimilarea technicas que meliorarea su prosa e facerea plus visibile le qualitate de su historia. Equalmente, un novellista a vices necessita le capacitate de synthetisar, que es typic del conto. Un novella es plen de scenas breve que demanda le agilitate del conto. Le novellista qui lege solo novellas perde iste habilitate e expande innecessarimente un episodio, porque le manca referentias de un scriptura plus compacte.

Releger con attention. Quando tu lege un libro per le prime vice, tu attention se dedica al apprehension del factos e del ambiente. In un secunde lectura, tu sape ja como le libro va finir e ha nulle dubita plus sur un serie de cosas, dunque tu pote concentrar te sur le examine del scriptura. Solmente in iste secunde lectura on poterea perciper detalios que le autor plantava al initio a fin de preparar un effecto final. Ora es le occasion de observar con plus claressa como le personages evolve e como le jocos dramatic es arrangiate.

Leger un libro duo vices es como vider un pecia theatral primo del parterre e postea del loges, observante le entrata e sortita del actores, le parve providentias de ultime hora. Il es vider le reverso del creation.

Prender notas durante le lectura. Cata un ha su methodos; le mie es haber in mano un stilo a graphite e sublinear segmentos importante o acclarante. Io distacca le nomine de un personage qui appare per le prime vice, surtoto in un novella phantastic de octo centos paginas in que il es facile oblidar qui es qui. Io designa un rectangulo circum paragraphos con information essential, que essera recuperate plus tarde. Multes sole scriber commentarios al margines. Le scriptor João Guimarães Rosa usava le signo *m%* con le signification "mie cento per cento", il es dicer, un passage que se identificava con su proprie stylo. Il es anque utile, specialmente in textos non-fictional, establir connexiones inter differente passages. Si un cosa que appare in pagina 95 ha relation con altere in pagina 208, io mitte in cata ún un observation que remitte al altere, o a plure alteres. In le folios blanc que il ha al fin del volumine, io crea indices remissive pro mi proprie uso. Io face isto sempre que io incontra un grande quantitate de informationes relevante in un libro de studio (sur cinema, historia, scientia etc.) e io sape que volera retrovar los un die. Sempre que un de iste informationes appare, io scribe le pagina al fin del libro. Assi io compone un indice: "Cinema e Surrealismo in paginas 21, 58, 60, 134". Passages longe se indica con un hyphen: "paginas 125-130." Quando le thema es longe, io scribe "pagina 53ss", que vole dicer 53 e subsequentes. Solo comprende le importantia de isto celles qui, preparante con urgentia un articulo, memora que in tal libro il ha innumere referentias interessante al thema, ma deberea dispendere un nocte integre con un volumine a quatro centos paginas in recerca del phrases specific.

Multe amicos mie recipe con horror le idea de macular le paginas de un libro. De facto io regretta haber sublineate con hydrocolor, sub le entusiasmo de mi juventute,

mi copia del prime edition de *Corpo de Baile*, per Guimarães Rosa. Hodie, io guarda intacte le editiones le plus preciose e acquire de secunde mano un edition bon mercato que io pote macular sin scrupulos.

Io sempre dice a totes: quando tu lege un cosa multo bon, face halto, retorna e lege lo novemente. Tunc demanda te: “Per que io considera isto tanto bon?” Usante certe parolas, le scriptor produceva in te un effecto forte. Essayava discoverir como iste effecto se produceva. Prende un quaderno e essayava imitar iste effecto. Imitar es nulle peccato, ma un forma de studio. Quando tu dominara iste parve trucco, non va plus necessitar imitar. Annos plus tarde, al momento de scriber, illo resurgera in nove contexto, con nove material, e va auxiliar te a solver un problema narrative. A proposito, il es anque bon examinar lo que tu considera multo mal: “Per que isto non me place?” Responder a iste question te facera plus consciente e evitara que tu committe le mesme equivoco.

Traducte de *A arte de ler*, per le compositor e autor Braulio Tavares, publicate in le revista brasilian *Língua portuguesa* de april 2014.

Le regno remane unite

Le 18 septembre 3,6 milliones de electores scotese votava sí o no al demanda “Esque Scotia debe esser un pais independente?” Le recercas de opinion indicava initialmente que le majoritate optarea per conservar le unitate con le tres altere pais que integra le Regno Unite (*consulta le Almanac numero 52, de april 2014*). Recercas plus recente, totevia, registrava un equalisation technic, faciente un incognita sur le resultato del referendo – e sur le futuro del regno. Computate le votos, vinceva le option no con poco plus que 2 milliones de votos, equivalente a 55,3% del total.



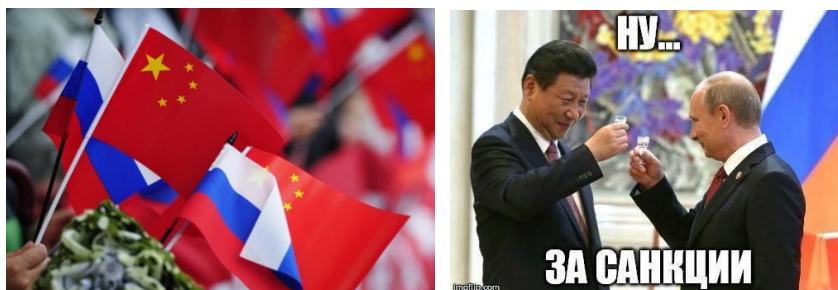
Le bandiera britannic *Union Jack* superpone le tres cruces representante le sanctos patron de Anglaterra, Scotia e Irlanda. Le color blau es exclusive al scotese, cuje territorio include 32% del regno e le population representa 8,4% del britannicos.

In 1536, le Principato de Galles esseva incorporate per le Regno de Anglaterra. In 1603, le rege scotese James VI heritava le coronas anglese e irlandese e transfereva su corte de Edinburgh a London; totevia, cata pais conservava su soberania e su proprie institutiones politic, legal e religiose. Le tres regnos se confrontava in guerras civil, ma le monarchia finiva restaurate in 1688 – non plus absolutista, ma constitutional e parlamentari. In 1707, Scotia e Anglaterra establiva le Regno Unite de Grande Britannia, que recipeva tamben Irlanda in 1801. In 1922, cinque sextos del insula Irlanda secedeva e constitueva un republica independente. Irlanda del Nord remane usque hodie unite al regno, formate per quatro pais intra un sol stato.

Sanctiones contra le petrodollars

Le tensiones e conflictos circum le destino del regiones ukrainian Crimea, Donetsk, Lugansk e Mariupol ha como consequentia que le Statos Unite e le Union Europee promove contra Russia un serie de sanctiones commercial. Le restrictiones attinge surtoto duo commodities, gas e petroleo, que insimul representa 16 per cento del producto national brute russe. Russia essaya compensar iste sanctiones con clientes nove, specialmente China.

Un jocata minus obvie sur iste tabuliero de chacos politico-economic es le “dedollarisation” proposita per le russos. In junio, le Banca Central russe e le Banca Popular chinese se declarava prompte a iniciar transacciones bilateral in rublos e yuan, sin necessitate de converter iste monetas in dollars. On prevede que le compania Gazprom vendera gas a China e recipera pagamentos in yuan. Assi, le statal russe disponera de un fundo in pecunia chinese, que servira pro importar productos de China ipse. Plus, ambe monetas essera convertibile le un al altere directemente. Il se tracta non solmente de un mesura protective, ma de un demonstration al mundo de que il es possibile dispensar le intermediation del dollar in operationes commercial e cambial.



Un toast al sanctiones! Le montage photographic al dextra, con le celebration del accordo sinorusse, circulava in Facebook durante le ultime mense.

Le russos move un pecia plus: Gazprom propone contractos in euros a ancian clientes sue, convincente tamben paisas del Eurozona a dedollarisar lor importationes – malgrado le sanctiones, le europeos depende del gas russe e continua a comprar lo.

Basate in duo notitias compartite in Facebook per le interlinguista Donald Gasper, ambe scripte per Tyler Durden pro le sito www.zerohedge.com.

Nostre errores

Alcun lectores se manifestava sur le lista comparative de parolas in Interlingua e in su cinque linguas de controllo, publicate in le Almanac numero 56.

Martin Lavallée, in Facebook:

Le dictionario francese-interlingua registra «belga»:

http://www.interlingua.com/archivos/fr/dfi/dict_fr_ia_b.pdf belge s. Belga

belge adj. belge, belgic

Le dictionario anglese-interlingua etiam selige «belga»:

<http://www.interlingua.com/an/ceid-englishb> •BELGIAN adj belge; n belga

•BELGIUM Belgica, Belgio

Ruud Harmsen, in Facebook:

Un parola 'belgo' io non trova in le IED e ia>nl>ia de Piet Cleij, ma si belga (substantivo) e belge/belgic (adjectivo) (belgic non in le IED).

Le IED habe 'belga' como parola general, pro homines e feminas, ma anque croato e germano, que alsì es parolas generic. Ergo: le problema es real, ma Cláudio in su presentation probabilemente faceva un parve error de typographia.

Harleigh Kyson, in Facebook:

Illo non importa! "Belgo", "belga", como substantivos, e "belge" como adjectivo (con un altere forma adjectival "belgic") seque le patronos customari de interlingua.

Giovani Sora, per e-posta:

Tosto io ha legite le ultime numero de Almanac. Io ha vidite le tabella con parolas in plure linguages e io ha alcun parve observation re le columna in italiano. Le termino "frutta" es usate como plural generic, ma quando on refere a un singule elemento on dice "frutto" (fructo). "Frutto" es masculin, "frutta" es feminin. Le nomine o le adjectivo de habitantes de Belgica sempre es "Belga" masculin o feminin, jammais es "Belgo": isto non existe in italiano. Anque "Abbracio" es in realitate "Abbraccio" (con le duple "c"). Le nomine pro "basket" es "Paniere" (e non "paniero"), ma anque "cesto" (illos es usate in modos differente).

Pardona me mi errores in Interlingua, e tu travalio de Almanac es vermente optime. Salutationes amical.

Durante le redaction de iste numero del Almanac, io confrontava ancora un caso simile a celle de "croato". Mi *Dicionário Português-Interlândia*, per Euclides Bordignon, da un adjectivo *copte* e un correspondente substantivo *copto* como traductiones pro le parola portugese e espaniol *copta*, francese *copte*, italiano *copto* e anglese *Coptic*. Io optarea per usar *copta*, un parola grec analoge a *croata*, *cypriota*, *poeta*, *asceta* e varie alteres que, ben que referente se a personas de sexo masculin, termina per le vocal thematic -a.

Appareva in Facebook iste mense le sequente quadro comparative con le nomine del colores in Interlingua e in su linguas de controlo. Le interlinguista canadian Martin Lavallée lo divulgava in le gruppos *Le oculo interlinguistic* e *Arte in Interlingua*. Il habeva commentarios sur le variante *rubie* pro *rubre*; le uso de *azur* e *blau* secundo le tonalitate (al modello del parolas italian *azzurro* e *blu*); e sur le possibile uso de *marron* como parola international.



Interlingua a colores

COLOR	IA	AN	ES	FR	IT	PT
	AZUR	SKY BLUE	AZUL	AZUR	AZZURRO	AZUL
	JALNE	YELLOW	AMARILLO	JAUNE	GIALLO	AMARELO
	RUBRE	RED	ROJO	ROUGE	ROSSO	VERMELHO
	VERDE	GREEN	VERDE	VERT	VERDE	VERDE
	ROSEE	PINK	ROSADO	ROSE	ROSA	ROSA
	BLANC	WHITE	BLANCO	BLANC	BIANCO	BRANCO
	NIGRE	BLACK	NEGRO	NOIR	NERO	PRETO
	VIOLETTE	VIOLET	MORADO	VIOLET	VIOLA	VIOLETA
	ORANGE	ORANGE	ANARANJADO	ORANGE	ARANCIO	LARANJA
	BRUN	BROWN	MARRON	MARRON	MARRONE	MARROM
	GRIS	GREY	GRIS	GRIS	GRIGIO	CINZA